

Ústav politických vied SAV, v.v.i.
Strategický plán na roky 2024 – 2030
schválený Vedeckou radou ÚPV SAV, v.v.i. dňa 20. decembra 2024

Poslanie ústavu

Ústav politických vied SAV, v.v.i. vznikol v roku 1990 ako Politologický kabinet SAV. V roku 2002 bol premenovaný na Ústav politických vied. Hlavnou činnosťou organizácie je výskum v oblasti politických vied s možnosťou spolupráce s príbuznými disciplínami. Strategický plán a aktivity ústavu vychádzajú zo Zakladacej listiny Ústavu politických vied SAV, v.v.i., ako aj z vnútorných predpisov (Pracovný poriadok ústavu, Organizačný poriadok ústavu, Pravidlá hodnotenie výskumných pracovníkov ústavu).

Výskumné zameranie ústavu predstavuje predovšetkým základný výskum, ale takisto patrí medzi jeho priority zabezpečiť adekvátny spoločenský dopad výsledkov výskumu, t.j. ich využitie v každodennej praxi. Výskum sa zameriava v prevažnej miere na Slovensko, ale aj na širší medzinárodný kontext v rámci Európskej únie a globálne súvislosti politického vývoja Slovenska.

Výsledkom vedeckovýskumnej činnosti sú syntetické, monografické a encyklopedické práce spravidla knižne a časopisecky publikované. Výsledky vedeckovýskumnej práce sa uplatňujú v praxi expertíznou a poradenskou činnosťou pre štátne orgány a pracoviská rezortov školstva, kultúry a zahraničných vecí. Ústav uskutočňuje doktorandské štúdium v zmysle všeobecne platných právnych predpisov. Je vydavateľom recenzovaného vedeckého časopisu *Studia Politica Slovaca*.

Štruktúra ústavu

Vzhľadom na nízky počet pracovníkov sa ústav nedelí na menšie výskumné oddelenia, z hľadiska organizácie výskumu majú rozhodujúce postavenie projektové tímy, za prácu ktorých zodpovedajú vedúci riešitelia. Schvaľovanie projektov, publikačných plánov a publikácií, na ktorých sa ústav podieľa ako vydavateľ, resp. spoluvydavateľ, je v kompetencii vedeckej rady ústavu v spolupráci s riaditeľom. Vedenie ústavu a vedecká rada sú zodpovedné aj za hodnotenie jednotlivých pracovníkov.

O stratégii

Predkladaný strategický plán vychádza z hodnotení, realizovaných medzinárodným hodnotiacim metapanelom za roky 2016 – 2021 na úrovni Slovenskej akadémie vied, ako aj periodickým hodnotením pod vedením Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR za roky 2015 – 2020. Medzinárodný metapanel konštatoval zlepšenie z hľadiska kvality publikácií v porovnaní s obdobím rokov 2012 – 2015, zároveň sme sa však snažili do stratégie zapracovať aj pripomienky, smerujúce k zlepšeniu pozície ústavu v domácom i medzinárodnom akademickom prostredí.

Zároveň tvorbu stratégie ovplyvnilo uznesenie vlády SR č. 283 zo dňa 15. mája 2024 o Aktualizácii Akčného plánu Národnej stratégie výskumu, vývoja a inovácií v rámci ktorého sa SAV zaviazala implementovať zmeny v inštitucionálnom financovaní založených verejných výskumných inštitúcií prostredníctvom tzv. výkonnostných zmlúv. Príslušná Výkonnostná zmluva o poskytnutí finančných prostriedkov na podporu výskumu a vývoja so SAV na obdobie rokov 2024 – 2026 (ďalej len Výkonnostná zmluva), ktorá bola podpísaná 6. septembra 2024, obsahuje ukazovatele, v ktorých sa musí ústav v priebehu najbližších dvoch rokov zlepšiť a ktoré sú pre ústav záväzné. Súčasťou zmluvy je aj vykonať všetky nevyhnutné úkony vedúce k spojeniu alebo zlúčeniu s inou verejnou výskumnou inštitúciou v zakladateľskej pôsobnosti SAV, a to najneskôr k 31. decembru 2026. Stratégia teda vychádza z priorit jednotlivých zamestnancov a je koncipovaná tak, aby v nich mohli pokračovať na nových (resp. zlúčených) pracoviskách.

Na základe uvedených hodnotení a Výkonnostnej zmluvy sme identifikovali nasledovné priority, v ktorých sa ústav musí zlepšiť:

- 1) Vedecko-výskumná a publikačná činnosť
- 2) Projektová činnosť
- 3) Personálna politika a doktorandské štúdium

V ďalšej časti sa venujeme spoločenskému dopadu výskumu a inštitucionálnemu rozvoju ústavu.

1. VEDECKO-VÝSKUMNÁ A PUBLIKAČNÁ ČINNOSŤ

Vedecko-výskumná a publikačná činnosť predstavuje najvýznamnejšiu prioritu ústavu.

1.1. Výskumné metódy

Na Ústave politických vied SAV, v.v.i. sa realizuje v prevažnej miere kvalitatívny výskum. Medzi kľúčové zdroje dát patria dokumenty politických aktérov, médiá, dokumenty z proveniencie štátnych a medzinárodných inštitúcií, ale aj ďalšie pramene, ktoré slúžia ako platforma formovania verejného diskurzu – médiá, politické koncepcie, programy a pod. Kritická práca so zdrojmi závisí aj od predmetu výskumu, preto uplatňujeme vo výskume pluralitu prístupov. Dôležitým zdrojom poznatkov sú aj archívne materiály, ale, napr. pri výskume dôsledkov postkomunistickej transformácie na menšinové komunity v strednej Európe využívame aj metódy semištruktúrovaných rozhovorov.

V minulosti sme v menšej miere uplatňovali vo výskume kvantitatívne metódy. V súčasnosti sme začali pri analýze volebných programov a predvolebných kampaní uplatňovať štatistické metódy spracovania, ďalej prvky diskurzívnej a obsahovej analýzy, čo predstavuje inováciu v doterajších prístupoch výskumu. Predpokladáme, že pri zachovaní dominancie kvalitatívnych prístupov budú publikácie využívať aspoň čiastočne výsledky kvantitatívnych výskumov predstavovať približne 10 percent výstupov ústavu. Pri interpretácii výsledkov výskumu budeme využívať empirické, analytické a komparatívne prístupy.

Prvkom kontinuity zostáva značná miera interdisciplinarity, ktorá vyplýva z dovtedajších výskumov, realizovaných na ústave. Politologické prístupy sa budú uplatňovať v kombinácii s historickými, filozofickými, sociologickými a antropologickými. Výskumné zameranie ústavu a aj štruktúru projektov, v rámci ktorých sa výskum realizuje, významne ovplyvňujú také aktuálne politické udalosti, akými boli pandémia COVID 19 alebo začiatok vojny v Ukrajine.

1.2. Výskumné aktivity nášho inštitútu sa budú rozvíjať v týchto troch oblastiach výskumu:

1. Politická teória a dejiny politických ideí
2. Komparatívna politika / politické systémy
3. Medzinárodné vzťahy a zahraničná politika Slovenskej republiky

Budeme pritom nadväzovať na doterajší výskum, ktorý sa už v ústave v týchto troch oblastiach realizoval. Jednoznačným cieľom je posilniť medzinárodné zviditeľnenie vedeckej produkcie

ústavu a ďalej zvyšovať počet publikácií v medzinárodne relevantných časopisoch. Výkonnostnou zmluvou z roku 2024 sme sa zaviazali publikovať v rokoch 2024-2026 minimálne dva akademické články v špičkových medzinárodných časopisoch. V tomto trende plánujeme pokračovať aj v ďalších rokoch. Zároveň je cieľom ústavu dosiahnuť prijatie minimálne dvoch publikácií monografického charakteru do prestížnych medzinárodných vydavateľstiev.

To sa dá dosiahnuť uplatňovaním interných ústavných pravidiel hodnotenia pracovníkov výskumu a vývoja, ktoré boli schválené v prvej polovici roka 2022.

Stratégia výskumu

Oblasť 1:

Výskum sa orientuje na dejiny politických ideí v kontexte vývoja Slovenska po politických zmenách v roku 1989, ale aj s prepojením na historický kontext, osobitne v 20. storočí, ktorý mal zásadný vplyv na formovanie politických ideí, programov a koncepcií v súčasnosti. Výskum sa bude realizovať v komparácii s analýzou politického diskurzu vo východnej a strednej Európe všeobecne a na Slovensku osobitne po roku 1989. Zameriavame sa na to, aké myšlienky boli a sú predmetom diskusie? Ako zapadajú do širšieho kontextu súčasného európskeho a amerického politického myslenia? V tomto kontexte je dôležitý aj výskum transferu politických ideí zo Západu na Východ a z Východu na Západ v oblasti dejín politického myslenia. Výskum vychádzajúci z prístupov dejín ideí a historického kontextualizmu

V oblasti politického myslenia sa budeme naďalej venovať aj formovaniu domáceho politického diskurzu o zahraničnopolitických otázkach, a to najmä v kontexte aktuálnych výziev, ako je diskusia o budúcnosti EÚ a súčasná agresia Ruskej federácie voči Ukrajine. Ďalší výskum sa zameria na vplyv tzv. konšpiračných teórií na formovanie politického diskurzu na Slovensku v historickom a súčasnom kontexte.

Predpokladáme tiež pokračovanie výskumu politickej a filozofickej reflexie procesov transformácie na Slovensku po roku 1989 z politologického i filozofického hľadiska. Takýto výskum je orientovaný primárne na prostredie politických a intelektuálnych elít Slovenska – pôvod, myslenie, ideové zdroje a línie, inštitucionalizáciu politických elít s cieľom získavať, legitimizovať, presadzovať a uplatňovať politickú moc a politický vplyv na Slovensku.

Oblasť 2: Tento výskum sa orientuje na politické inštitúcie a procesy prijímania politických rozhodnutí. Sústreďuje sa na pochopenie fungovania a vývoja politického systému Slovenskej republiky a na výskum domácich i medzinárodných fenoménov, ktoré ich ovplyvňujú. Na oblasť politických teórií sa táto oblasť prepája o.i. štúdiom problematiky systémových alternatív spoločensko-ekonomického vývoja, možností sociálnej zmeny a ich reflexie, problematiky sociálnych konfliktov, sociálneho štátu a koncepcií sociálnej spravodlivosti a solidarity.

Oblasť 3: Výskum v oblasti medzinárodných vzťahov sa sústreďuje predovšetkým na problematiku európskej integrácie, regionálnej spolupráce v strednej Európe a bilaterálnych

vzťahov Slovenska so susednými štátmi a niektorými kľúčovými aktérmi medzinárodných vzťahov. Bude sa sústreďovať najmä na zmeny v percepcii suverenity štátu, národnej identity, lojality, štátnych hraníc a teritoriálneho charakteru štátu, s čím súvisia aj otázky politických aspektov migrácií a interetnických vzťahov v stredoeurópskom i širšom európskom kontexte. Ďalším dôležitým aspektom, ktorý súvisí s predchádzajúcimi okruhmi, je percepcia nebezpečenstva a rizík a ich reflexia vo vnútornej i zahraničnej politike Slovenska.

Vzhľadom na personálny stav pracoviska nepovažujeme za účelné úzku špecializáciu jednotlivých zložiek, resp. tímov podľa uvedených okruhov, ale za ich prepájanie v rámci spoločných výskumných projektov. To vytvára predpoklady pre flexibilné budovanie riešiteľských tímov a lepšiu vzájomnú prepojenosť pracovníkov ústavu. Výskumy sa tak zameriavajú na politický diskurz, čo vytvára predpoklady skúmať jednotlivé fenomény z viacerých perspektív (inštitucionálnej, ideologickej a pod.) súbežne.

Súčasný politický vývoj na Slovensku, ale aj v širšom európskom, resp. globálnom kontexte, prináša nové výzvy aj pre politologický výskum. Kľúčovým faktorom je tu reťazenie, resp. kumulácia kríz. Krízy v jednotlivých zložkách života spoločnosti (demokratické politické usporiadanie, medzinárodný poriadok, globálna ekonomika, energetika, klimatická kríza) sú navzájom poprepájané, preto je ich potrebné študovať komplexne a v širších kontextoch. Tento fenomén je označovaný za polykrízu.

Procesy rýchlej modernizácie prebiehajú paralelne, či dokonca priamo vyvolávajú demodernizačné procesy, procesy retradicionalizácie spoločností, pokiaľ pod pojmom „modernita“ chápeme rozdelenie súkromnej a verejnej sféry či procesy postupnej dedemokratizácie, osobitne intenzívne v štátoch na periférii a semiperiférii západnej civilizácie ako aj v konsolidovaných európskych demokraciách. Nie je možné ich redukovať na jednotlivé dimenzie, akými sú politika, ekonomika, právny systém a pod., ale je ich potrebné sledovať komplexne. Podobne aj v politických vedách zasahujú do všetkých troch základných okruhov, prostredníctvom fragmentácie ideologických diskurzov, zvyšovania úlohy identitárnych diskurzov, krízy politických inštitúcií a paralelne prebiehajúcich globalizačných / integračných a opačných, deglobalizačných a dezintegračných tendenciách. S tým súvisí aj narastajúca mobilita obyvateľstva, pričom migračné procesy prispievajú nielen k transformáciám identít väčšinového obyvateľstva a vzniku nových menšín, ale prispievajú k zásadným zmenám v krajinách pôvodu i v prijímajúcich krajinách migrantov. Zároveň je nutné vnímať uvedené procesy aj v širších kultúrnych kontextoch. Práve výskum fenoménu polykrízy môže byť jedným z nástrojov zapojenia ÚPV SAV, v.v.i. do širších schém medzinárodnej spolupráce.

1.2. Publikačná stratégia

V publikačnej stratégii sa ústav bude usilovať o zvyšovanie podielu excelentných publikácií, vydávaných v prestížnych medzinárodných vydavateľstvách a časopisoch podľa kritérií,

uplatňovaných v rámci SAV a štátnymi orgánmi Slovenskej republiky. To predpokladá zvýšení mieru internacionalizácie výskumných a publikačných aktivít, zapájania do medzinárodných publikačných a projektových konzorcií a vytváranie medzinárodných partnerstiev. Rovnako dôležité pre ústav zostáva kooperácia s domácimi akademickými pracoviskami.

1.4. Strategické ciele a nástroje na ich dosiahnutie:

1. Zlepšenie postavenia ústavu v oblasti vedecko-výskumnej a publikačnej činnosti
  - Zvýšenie počtu publikácií v excelentných periodikách, pričom jedným z indikátorov sú najvyššie kvartily v databázach WOS a SCOPUS. Do konca roku 2026 je cieľom ústavu získať minimálne dva výstupy v prvých kvartiloch WOS alebo SCOPUS.
  - V nasledujúcich rokoch pokračovať v uvedenom trende.
  - Vydanie minimálne dvoch monografií v prestížnych medzinárodných vydavateľstvách.
  - Zlepšenie prestíže časopisu *Studia Politica Slovaca*, ktorého je ústav vydavateľom posilnením podielu anglojazyčných textov.
  - Podpora financovania prekladov a korektúr textov v anglickom jazyku určených na publikovanie v prestížnych časopisoch.

2. Podpora aktívnej účasti pracovníkov ústavu a doktorandov na medzinárodných vedeckých podujatiach s cieľom zlepšiť zapojenie ústavu do medzinárodného výskumu. V závislosti od finančných možností ústavu budeme podporovať členstvo pracovníkov v medzinárodných odborných asociáciách.

3. Dôsledné uplatňovanie Pravidiel hodnotenia výskumných pracovníkov ústavu vrátane finančnej motivácie v prípade dosiahnutia významných výsledkov výskumnej a publikačnej činnosti.

2. PROJEKTOVÁ ČINNOSŤ A FINANCOVANIE VÝSKUMU:

V zmysle platných právnych predpisov zodpovednosť za financovanie ústavu, dohľad nad ním a finančné plánovanie v krátkodobej (1 rok) i strednodobej perspektíve (3 – 5 rokov) nesie jeho správna rada. Kľúčovým zdrojom financovania ústavu je jeho rozpočet, schvaľovaný každoročne. Nezastupiteľnú rolu zohrávajú mimorozpočtové prostriedky, získavané z domácich a zahraničných grantových schém. Predpokladáme, že aj v budúcnosti budú kľúčovú rolu vo financovaní výskumu zohrávať prostriedky z národných projektových agentúr. Zároveň však bude nutné zvýšiť mieru zapojenia ústavu, resp. jeho pracovníkov do medzinárodných

projektov financovaných z prostriedkov EU, resp. iných medzinárodných donorov, ako aj z bilaterálnych projektových schém.

S perspektívou získavania medzinárodných projektov plánujeme využívať aj ďalšie schémy, ktoré umožňujú pozývať hosťujúcich výskumníkov a aktívnejšie zapájať do výskumných aktivít ústavu alebo do medzinárodnej spolupráce aj zahraničných výskumníkov, ktorí ústav navštevujú prostredníctvom mobilitných programov, ako je Národný štipendijný program alebo Vyšehradský štipendijný program.

2.1.Strategické ciele a nástroje na ich dosiahnutie

1. Pokračovanie v aktuálnom trende zapájania sa do projektov APVV ako spoluriešiteľská a perspektívne aj ako hlavná riešiteľská organizácia (permanentný cieľ)
2. Získanie medzinárodného projektu (krátkodobý cieľ – do roku 2026)
  - Podanie minimálne jedného projektu financovaného z prostriedkov Medzinárodného vyšehradského fondu
  - Zapojenie pracovníkov ústavu do minimálne jednej výzvy programu COST
3. Zapojenie ústavu do minimálne jedného významnejšieho medzinárodného projektu financovaného zo zdrojov EU alebo porovnateľného rozsahu (dlhodobý cieľ do roku 2030)

3.PERSONÁLNA POLITIKA A DOKTORANDSKÉ ŠTÚDIUM

3.1.Personálna politika

V rokoch 2018 – 2024 ústav prešiel zásadnou personálnou reštrukturalizáciou s cieľom zvýšenia kvality a medzinárodnej prestíže svojich publikácií. Významnou zmenou bola internacionalizácia tímu výskumných pracovníkov, keď na ústave pôsobia traja výskumníci zo zahraničia ako riadni zamestnanci, ktorí nemajú občianstvo SR. Výskumné zameranie je predovšetkým oblasť komparatívnej politológie (1 pracovník prijatý v rámci plnenia Výkonnostnej zmluvy) a medzinárodných vzťahov (2 pracovníci).

Boli schválené pravidlá pre uskutočňovanie výberových konaní na pozície pracovníkov výskumu a vývoja, čím sa zvýšila transparentnosť procesu získavania nových pracovníkov. Cieľom personálnej politiky je udržanie rodovej a generačnej vyváženosti, pričom sa ústav zaviazal v rámci výkonnostnej zmluvy vytvoriť minimálne jedno postdoktorandské miesto financované zo mzdových fondov, rozšírených o prostriedky získané v rámci výkonnostných zmlúv a takisto získať ďalšiu pozíciu z prostriedkov Fondu Štefana Schwarza, resp. ďalších podobných schém, umožňujúcich vytvorenie pracovného miesta.

Strategické ciele a nástroje na ich dosiahnutie

1. Priestor pre vytvorenie nových pracovných miest vidíme ďalej v získavaní domácich (APVV) a medzinárodných projektov (Horizon), ktoré poskytujú takúto možnosť, ako aj z programu Impulz, ktorý umožňuje na SAV pritiahnúť pracovníkov, schopných získavať medzinárodné projekty.
  - Aktívne vyhľadávanie potenciálnych pracovníkov na Slovensku i v zahraničí, schopných splniť kritériá programu Impulz. Termín: priebežne
2. V záujme budúcnosti doktorandského štúdia je jedným zo strategických cieľov ústavu mať v najbližších rokoch jedného alebo dvoch pracovníkov, ktorí sa čo najviac priblížia k splneniu kritérií na získanie titulu „doktor vied“ (DrSc.) alebo „profesor“ (Prof.).
  - Priebežné vyhodnocovanie kvalifikácie zamestnancov

3.2.Doktorandské štúdium

V súčasnosti organizácia má podpísanú dohodu o uskutočňovaní doktorandského štúdia s Filozofickou fakultou Univerzity Pavla Jozefa Šafárika v Košiciach. V najbližších rokoch je cieľom implementácia novozriadeného programu doktorandského štúdia v spolupráci s Fakultou sociálnych a ekonomických vied Univerzity Komenského v Bratislave, ktorá patrí v oblasti politických vied medzi špičkové pracoviská v rámci SR. Od novozriadeného doktorandského programu očakávame zvýšenie kvality doktorandského štúdia a vytvorenie nových možností pre medzinárodnú spoluprácu.

Strategický cieľ a nástroj na jeho dosiahnutie:

1. Zvýšenie kvality absolventov doktorandského štúdia realizovaného na Ústave politických vied ako externej vzdelávacej inštitúcii
  - Etablovanie novozriadeného doktorandského štúdia v spolupráci s Univerzitou Komenského
  - Práca s potenciálnymi školiteľmi z radov interných zamestnancov ústavu, skvalitnenie ich publikačného portfólia

4.SPOLOČENSKÝ DOPAD VÝSKUMU

Strategickým cieľom je udržať minimálne súčasnú úroveň kvalitných významných popularizačných výstupov, primárne v spolupráci s domácimi celoštátnymi a medzinárodnými médiami. Ďalším strategickým cieľom je zabezpečiť minimálne dve prezentácie

najvýznamnejších publikačných výstupov ústavu ročne prostredníctvom relevantných popularizačných platforiem. Ústav vypracuje pravidelne obnovovanú databázu tém, ktoré bude ponúkať na popularizačné aktivity v rámci rozličných formátov (prednášky pre laickú verejnosť, médiá, verejné diskusie a pod.).

5. INŠTITUCIONÁLNY ROZVOJ ÚSTAVU

Z inštitucionálneho hľadiska predpokladáme integráciu Ústavu politických vied SAV do väčšieho celku. Vyplýva to aj zo záväzkov ústavu v rámci tzv. výkonnostnej zmluvy. Predpokladáme buď zlúčenie ústavu pri zachovaní čiastočnej subjektivity organizácie vo forme organizačnej jednotky alebo oddelenia, alebo delimitáciu pracovníkov na jednotlivé organizácie SAV príbuzného zamerania.

Predpokladaným prínosom tohto kroku je zvýšenie flexibility ústavu, resp. jeho pracovníkov pri zapájaní sa do domácich a medzinárodných projektov, zlepšenie ich pracovných podmienok ako aj zníženie administratívnej záťaže vedenia pracoviska. Prechod pracovníkov do organizácií s podobným zameraním sa musí uskutočniť tak, aby bolo možné okruhy a ciele predkladaného strategického plánu realizovať čo najúspešnejšie.

Možným rizikom je narušenie kontinuity doterajšieho výskumu. V záujme zabránenia takémuto negatívnemu vývoju predpokladáme integráciu s takou organizáciou (resp. organizáciami), s ktorými ústav, resp. dotýční pracovníci už v minulosti spolupracovali buď na individuálnej alebo na projektovej báze a ktorých výskum je podobného tematického i metodologického zamerania ako výskum realizovaný na ústave. Z hľadiska interdisciplinárnych väzieb ide teda o výskum v oblasti historických, sociálnych a filozofických vied.

Juraj Marušiak, PhD.

riaditeľ

Ústavu politických vied SAV, v.v.i.

Mgr. Norbert Kmeť, CSc.

predseda Vedeckej rady

Ústavu politických vied SAV, v.v.i.